

L 8
494

8
L 494

RC

20

3-

8
494

Materiali

Latveesu tautas medicinai

pārspreedums

no

E. Birsmana.

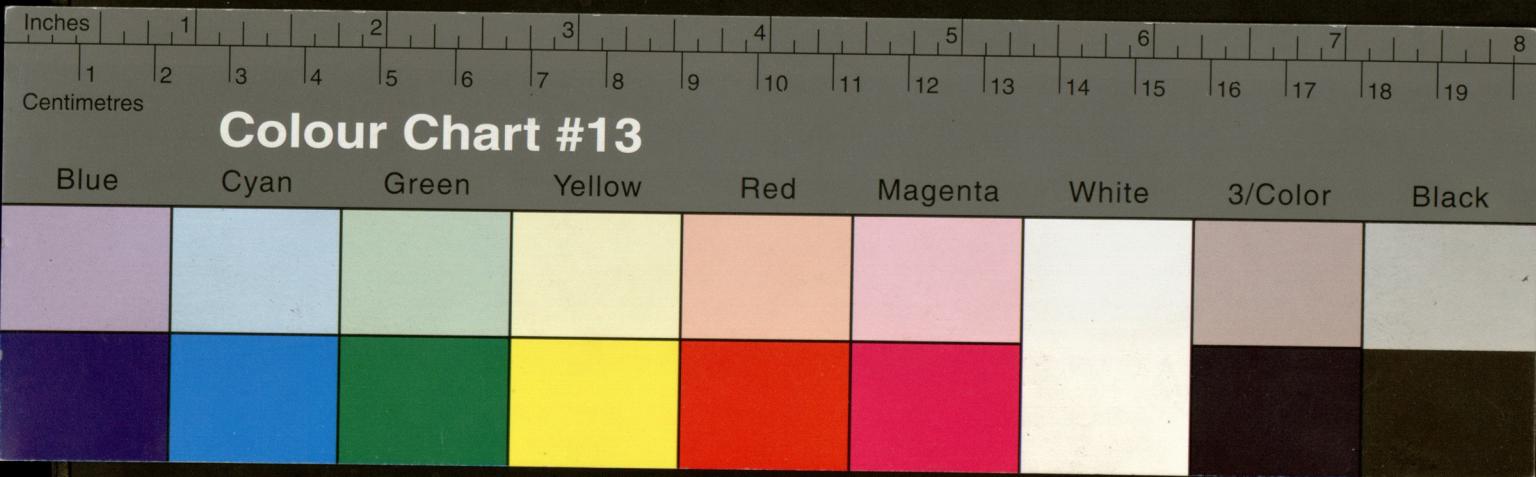

Rigâ, 1895.

Drukajuši Kalniņš & Deucmans (A. I. Lipinsky tipo-litografija), Mazâ Grecineeku eelâ Nr. 2.

10709
apelt.

85

61+ 902.7

✓ 1953
1963 року

L V 3

No.	119/195
-----	---------

28

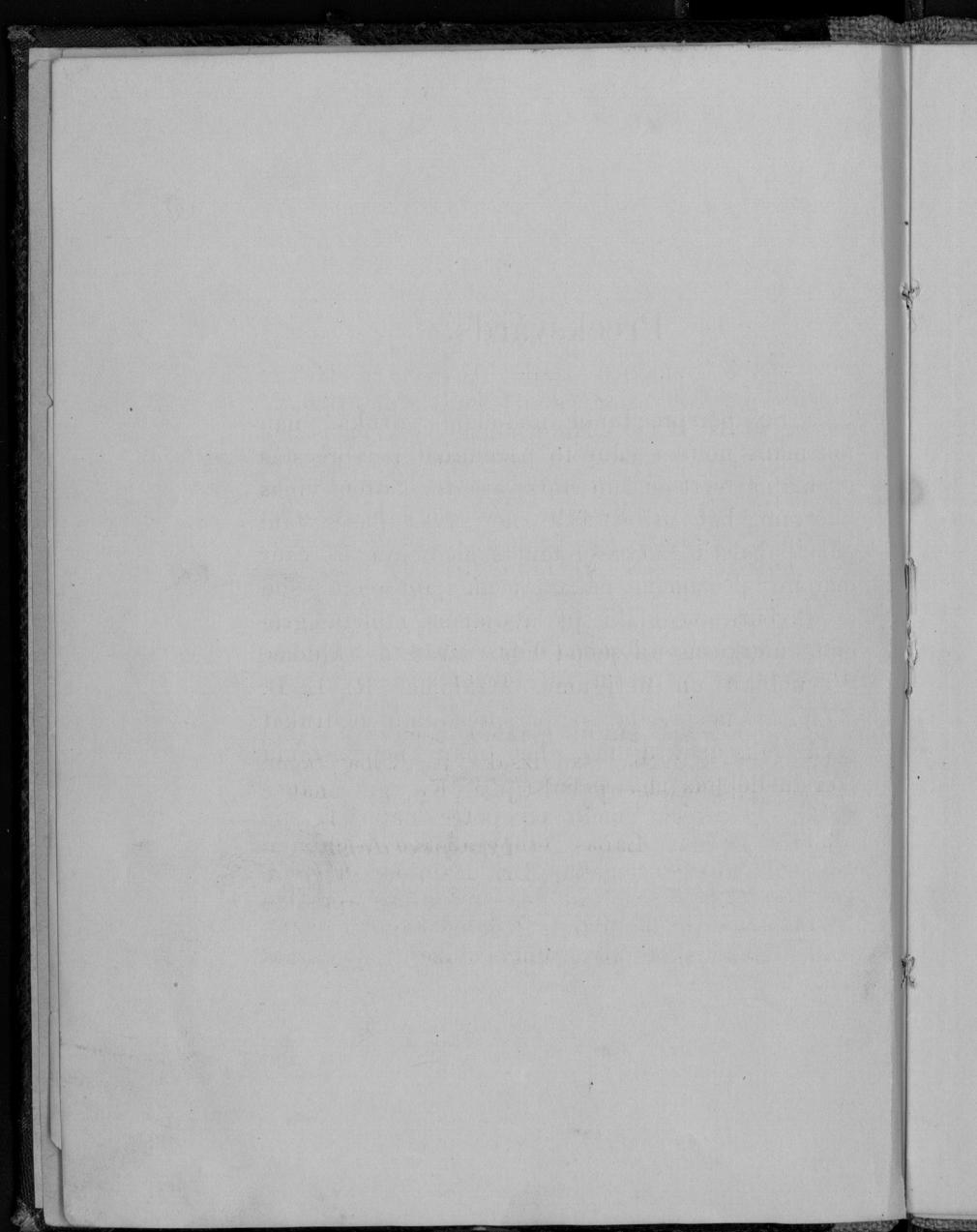
Дозволено цензурою. Рига, 6-го июля 1895 г.

Preekšvàrds.

So párspreedumu nododams drukâ, nau tas mans nolúks, caur to pazeminat párspreeestàs grámatas vèrtibu un lídz ar to kaitet viņas autoram, bet gribu tikai no savas pusēs tanî ziņâ pabalstīt Latveesu tautas medicinu, lai caur manām peeziemēm nákamajiem autoreem šinî arodā bùtu veeglaki párlabojamas minetâ grámatâ notikušās un še pa daļai uzráditás klúdas. So nolíku un derigumu atzídama, R. L. B. Z. K. ari nospreeda so párspreedumu nodrukāt savā rakstu krájumā, bet man nepazistamu šķērslu déļ tas nav noticis.

Párspreedejs.

Nupat iznakusi Hallē, Tauša un Grosse apgadeenā, kada vacu valodā sarakstita gramata, kurās tituls skan: „Materialien zur lettischen Volksmedizin.“ (Materiali latveešu tautas medicinai.) Gramatai 118 lapas puses. Sastadita tā no J. Alkšņa kga Métrainē, profesora R. Koberta institutā. Gramatas saturam 7 daļas: 1) Eevads, 2) vesturigas ziņas, 3) mitologija, 4) visparīgas ziņas par latveešu tautas medicinu tagadnē, 5) farmakoterapija jeb dzeedinašanas maksla caur zalem, 6) pušlošana (Wortzauberei), jeb dzee-dinašana ar vardeem un buršanu un 7) gala vards.

I. Eevadā autors paziņo eemeslu, kadel kerees pee ši darba, tad izsaka pateicibas teem, kas darbu kaut kā pabalstījuši. Ka galvenakee avoti, no kureem smelti sakopotee materiali, top mineti: Deenas Lapas etnografiskee peelikumi no 1892, un 1893. gada, Dr. Kalniņa krajumi, Dr. Raphaela ziņas; tad pee pušlošanas apraksta izleetoti sevišķi Treulanda izdotee bagatee materiali. Botaniskos nosaukumus lidzejis nodibinat

Dr. Klinge. Autors atbalstijees ari uz II. un III. no R Z. K. izdotà rakstu krajuma, kurâ eeveeta botanisko vardu vardnica. Eevada galâ autors noželo, ka telpas trukuma deļ ne-esot varejis eeveetot gramatâ nodomato buršanu ar darbeem (Zaubereien der That.), ko nakotnê darišot. Te tikai laga neizprotam, kâ tas varejis notikt, ka gramatâ telpas peetrueis. Tada peezime dereja gan varbut, kad raksts tapa drukats R. Koberta „Historische Studien“ (Historiskâs studijâs), bet ne gramatâ, kur tá bija ka nevajadziga jaizlaiž, jeb trukumam jamin cits eemesls.

II. Otrâ jeb Historiskâ dalâ autors aizrada uz kronisteem un vesturnekeem, kas spreež par Prušu-Leišu-Latweešu patriarchalisko organizaciju un viņu augsto kulturelo stavokli no pirmajeem gadu simteneem lidz 11. gadu simtenim pec Kristus. Veela isumâ sajemta un patikamâ, gaišâ veidâ atstastita, ta ka lasitajs, kam Latvju senatne vel butu bijusi pavism sveša, taču eemanto kadu bildi par toreizejo Prušu-Leišu-Latveešu tautu sadzivi. It pareizi top ari aizradits uz dažadeem augstakeem un zemakeem preestereem ka uz arstešanas reprezentanteem. Tikai janoželo, ka pee ši isà vesturigâ parskata nav ari peevesti petijumi, kuŗi cik necik noteic viņôs laikôs Prušu-Leišu-Latveešu geografiskâs

robežas, jo tas nebut nav pareizi, ja šeem tautas zareem noteic dzives veetu Baltijas jurnalā veen. Tā peemeram vajadzeja ari katrā ziņā aizradit veetu, kur doma esam bijušu šo tautu sirdi, Nadravu, Rámavu, lidz ar to medicinas centru. Vel ka trukums šinī nodaļā minams tas, ka ar 1073. gadu visa vesture norauta bez jebkada pargajeena uz tagadni.

III. Trešā jeb mitologiskā nodaļā mineti un charakterizeti galvenakee Latveešu mitologiskee tēli, ka: Jods, Perkons, Deevs, Púķis, Leetuvens (Leetons), Pikols, Potrimps, raganas, laumas, spiganas, Jánitis, Laima, veesuļi, Mára, Dékla, pat Giltene, Pošķis, etc. Autors aizrada pašā sakumā uz to, ka Latveešeem nav bijis kads sevišķis arstneecibas Deevs, bet ka vairak deevibas cilvekam palidzejušas neveselibas atgādijumōs. Kā pee daudz citam dabas tautam, tā ari pee Latveešeem labais un ļaunais princips top reprezentets caur 2 deevibam: Deevu jeb Perkonu un Welnu (Jodu, Jupi). Jods ar saveem pavadoņiem, kā: Pikolu, Púķi, Leetuvenu, raganam, spiganam, etc. nes cilvekam raizes un slimibas, Perkons turpretim ar savejeem: Potrimpu, Jániti, Laimu, Máru, Déklu etc. nes cilvekam visu labu, dod veselibu un laimi. Mitologiskā daļa tā tād citadi deezgan interesanti sarakstita,

bet taçu atduramees pee pars veetam, ta ka nevaram tás neminejuši palaist gařam. Tà 9. lapas pusē, apakšā, autors deve pírmo Mainakti par raganu nakti, kur raganas pa gaišu laižotees (jajot). Butu nepeecešami vajadzigs zinat, kur šis ziņas smeltas un vaj tas tikai nav Vacu ipašums „Die Valpurgisnacht“. Sekošā teikumā top teikts, ka ari Jāņu deenā un Jāņu deenai izeijot, to nakti, raganas esot leelā darbibā. Bet te nu mums ceeši jakonstate, ka ši raganu rikosanās pec Latveešu domam nenoteek vis tai naktī pec Jāneem, bet gan Jāņu naktī un tá ir tá nakts Jánim eesakotees. Bez tam raganu darbošanās atkartojas katru bluķu jeb katru peektvakaru, tas ir, vakarā no ceturtdeenas uz peektdeenu. Tad, 10. lapas pusē, pašā augšā, Jāņu deenas deeviba top itin veenkarši, bez jebkadas peezimes, nosaukta par Jániti. Tas taçu ir nekritiski, jo to skaidri zinam, ka nosaukums „Jánitis“ ir lidz ar kristigu ticibu eeveesees. Bet ja ari Jāņa svetkus neeedrošinamees nosaukt par „Ligo svetkeem“ un viņu deevibū par „Ligajs“ jeb „Liga“, tad ziniskā rakstā bij mazakais peeminams, ka istais vards vaj nu šim brižam nav vel isti noteikts jeb ari pavism varbut pazudis. — Lidzigi tas ir ar Máru, kur daži mitologi (Lautenbachs peemeram) tai veetā min Laimu. J. Alksnis min 13. lapas pusē 3 de-

veetes: Máru, Laimu un Déklu (pec Lautenbacha Dékla, Laima un Kàrta.) un peemetina, ka pedejà esot likteņa deeveete. Bet viņas jāv visas likteņa deeveetes, tikai pedejà interesajas seviški par bernu dzemdešanu. Bet leekas but, ka kristīgā laikmetā visas tris: Kàrta, Laima, Dékla, beeži veen parmitas pret Máru.

IV. Ceturtā nodaļā: „Visparigas ziņas par Latveesu medicinu tagadnē”, autors aizrada uz to, ka Latveesu tautas medicina pamatojas pa leelakai daļai uz zugesciju, jo katrs arstetajs prasa katrā ziņā no slimneeka pilnigu uzticibū un ticibū pret zalem un zaļotaju, jo citadi tam nevar līdzet. Bez tam Latveesu tautas medicinā teek izleetota Homeopatija, hidroterapija, mazā merā chirurgija, bet jo leelā merā farmakoterapija, jeb arsteņana ar zalem. Tad autors peeved ari dažadus arstetaju nosaukumus, kas stav sakarā ar arsteņanas metodi. Tā: Buryji (burvenes), savetaji (savetajas), zilneeki (zilneeces), nešlavu nesataji, pareģi, reebeji, pušlotaji, vardonotaji, mazgataji, aderetaji, braucitaji etc. un apraksta tad ari pa daļai pašu arsteņanas isdarīšanu, peemeram pee pušanas pec Brivzemneeka „Труды этнографического отдеља, Москва 1881.

V. Peektà nodaļa satur Farmakoterapiju, jeb arstešanu ar zalem. Ši ir ta leelakā nodaļa un izpilda gramatas satura leelako daļu. Bet sevišķi še atronam trukumus un vainas, kas gramatas nodomatam ziniskajam nolukam leek deezgan šauras robežas. Visupirms dūras acīstas, ka pee daudzajeem stadu un citu zaļu nosaukumeem nav peevests originalais, t. i. latviskais nosaukums, bet tikai latīnu un vacu tulkojums. Ka lai te nu parleecinamees, vaj tulkojums pareizs vaj ne, un cik tamlidz peevestajiem fakteem taisnibas. Kadel autors te nav tapat darijis, kā ar slimibu nosaukumeem? Tadā vizē nav eespejams darbu kreetni kontrolet. Vel jo vairak neuzticibas ceļas tadel pret tulkojumeem, ka taisni tanis retōs atgadijumos, kur zaļu original-nosaukums peelikts klat, konstatejamas nepareizibas. Tā 18. lapas pusē „parkalkis“ tulkots ar „ungebrannter Kalkstein“, kur jatulkot „ungebrannter Gyps“, vaj ari „schwefelsaurer Kalk“. 19. lapas pusē peevests lidzeklis pret kāsu (klepu): téja no „Rhamnus cathartica“ mizas. Esmu parleecinats, ka latviski laikam stavēs „eevas mizas“ téja, tad butu tulkojumam jaskan „Prunus padus“. „Rhamnus cathartica“ butu „paberzis“. 20. lapas pusē, pret leiju, peevests no autora kads Dr. Raphaela ziņojums no Kandavas apgabala, kur tas esot peedzivojis šadu

atgadijumu: Kadam slimneekam esot, çetreeem vireem to turot, peektais ar varu eelejis leelu kařoti koncentretas zalpeterskabes ar tabaku muté. Tà kà pee tam ari deguns ticsis turets ceeti, tad slimneekam, saprotams, vis tas bij janorij dibenâ. Pec šis zaļošanas esot slimneeks palicis pee dzivibas un veselibas. Bet katrs cilveks, kas cik necik pazist koncentretas zalpeterskabes (Scheidewasser) ipašibas, to zin, ka katram, kas eejems no tás leelu kařoti, bus isâ laikâ bez želastibas janomirst. Te redzam, ka Dr. Raphaels notikumu bez gala parspilajis un autors nedriksteja šadu ziņojumu bez kritikas uzņemt savâ rakstā. Bez tam nekad nevar to par tautas medicinu devet, ko kadi arpratigi laudis veenu veenigu reizi izleetojuši arstešanai. Ari visas citas ziņas no Dr. Raphaela izleekas brinišķas un neticamas. 22. lapas pusē peevests lidzeklis pret vermeļu dedzinašanu sakasita leepas ogle, vaj ari akmeņa ogle. Pedejā nu gan nevaretu but tautas medicina, jo tá nav tautai gandriz nemaz sasneedzama nedz pazistama. 23. lapas pusē, 17. rindā no augšas, peevestā petera sakne bus laikam pharmakognozijā pasīstamā „Rad. Asari“ no „Asarum europaeum.“ Tás pašas lapas puses apakšā, peeziņē, teikts, ka dzerves aci (nux vomica) saucot ari par „labzali“, tas ir, par labo zali. Bet es vairak do-

maju, ka šis nosaukums bus no „lapsu zales“ celees, jo tā pazistama leeta, ka dzerves acis, ka strichninu saturošas, top leetotas vilku, suņu un lapsu nogalinašanai. 24. lapas pusē, 11. un 12. rindā no augšas, eeveesušās 2 nepatikamas drukas kļudas. Pirmkart tur minetas meeles (Hefe) ka lidzeklis pret caureiju un otrkart šaujamais pulveris ka lidzeklis pret ceetu vederu. Abi lidzekļi parmainiti, jo meeļu veetā jastav šaujamam pulverim un pedejā veetā meelem. Citi še peevestee lidzekļi loti racioneli. 28. lapas pusē, 17. rindā no apakšas, tulkoti „eglu un preežu pumpuri“ ar „Tannen und Fichtenknospen“, kur jastav pareizi botaniski „Fichten und Kiefernknospen“, jo musu egle ir *Picea excelsa* Lk, Fichte, un nevis *Albies alba* Miller, Tanne, Edeltanne, un musu preede ir *Pinus sylvestris* (Kiefer, Föhre, Kienbaum). 29. lapas pusē, 15. rindā no augšas, sacits, ka uz reimatiskeem pampumeem leekot „krukļu mizu“ (Faulbaumrinde), kur jastav „eevu mizu“ (cortex pruni padi). 30. lapas pusē, 11. rindā no apakšas, top minets, ka tauta leetojot „Aether sulfuricus“ pret asins sergu. To tauta nebut nepazist ka tadu, bet gan Liq. Hoffmanni, sirds zales, akmeņu drapes (aitera atšķaidijumu caur alcoholu). Ka cits lidzeklis peevests „das Gotteskaeferchen“ pret asins sergu. Vaj te nevajadzeti tikai stavet „Sonnenkaefer“ jeb „Son-

nenkālbchen“ *Coccinella (Coccinella septempunctata)*, „latviski „Deevagosniņa“? 31. lapas pusē vards „mēris“ tulkots ar „die Seuche“. Tā ir kļuda; „Seuche“ ir serga, bet nebut mēris, „die Pest“. Tada nepareiza jedzeenu tulkošana uzejama daudz veetās, tā ka caur to top sagrozita visa pateesibas aina, kas nebut nenoder ziniskeem merķeem. Tā 7. lapas pusē, 2 rindas no apakšas, tulkots „kad saimneeki alu izbruvejuši“ ar „Wenn die Wirthe Bier gebräut.“ Te katram arzemneekam jadoma pee „Schenkwirth“ un viņš nekad nesapratis še musu laucineeku zemkopī. 10. lapas pusē, 13. rindā no augšas, tulkots „veesuls“ ar „Sturmwind“, kur jastav „Wirbelwind“. 25. lapas pusē, 9. rindā no apakšas, tulkota „pirts-slotā“, „lapu slotā“ ar „der Besen“, kur jastav „die Quast“ etc. 38. lapas pusē, apakšā, sacits, ka ar „Krukli“ apzimejot tikpat „Rhamnus frangula“, ka „Rhamnus cathartica“ un „Sambucus Ebulus“ Cik man zinams, tad „kruklis“ ir tikai „Rhamnus frangula“, bet „Rhamnus cathartica“ Paberzis. Kā „Sambucus Ebulus“ latviski sauc, man gan nav zinams. 48. lapas pusē autors izsaka pee kaulu lauzumeem tās domas, ka Latveeši, dodami lopeem tadās reizās varu vaj misiņu, pamatojotees laikam uz metalu salodejumeem. Bet es domaju, ka varbut ari uz tō, ka laustā veeta, kas sadzijusi, veenmer

drusku resnaka, kadel caur jaunā kaula sarum-bejumu, no aras taustot, sajutam īa rinki. 50. lap. pusē, zem nosaukuma „Tusks“, autors sajēmis itin visadas slimibas kopā, kur Latveešu tautas zaļotaji taisa mazakais 5—6 dazadas šķiras, bet autors tās nav eeverojis. Tās butu apmēram suņu naglas, augoņi, trumi, bruķa, tuska jeb tukums (pampumi) un udeņa kaite, kuļas sadalas divi galvenās daļas: tadās, kas uztruķst un puvešo un tadās, kas neuztruķst. Tad vel butu peeminams, ka vards „Tusks“ ar maskulīna galotni daudz mazāk (varbut ļoti maz) dzirdams neka ar feminīna galotni (tuska). 51. lapas pusē top uzskaitīti dažadi lidzekļi pret „tusku“, starp cīteem ari cukas ūlts ar lapu tabaku. Ar šo lidzekļi esot reiz noglabts kads pampums pee elkoņa. Tads veenreizīgi veen izleetots lidzeklis nebūt nepelna vel nosaukumu „Latveešu tautas medicīna“. Tās pašas lapas puses apakšā sacīts, ka pret pampumu leetojot ari „Faulbaumrindē“ t. i. krukla mizu, bet šī ne-esot jajem no „Rhamnus frangula“, bet no „Prunus padus“. Tā tad krukla miza jajem no eevas. Kā tas gan eespejams? Bet te atkal provincialisms vainigs, jo Baltijas Vaceesi sauc eevu par Faulbaum (Prunus padus), lai gan botanīka ar šo vardu apzīme musu krukli (Rhamnus frangula) un ar „Ahlkirsche“ musu eevu. Pedejais koks peeder

pee mandeļu kokeem, pirmais turpretim pee sevišķas krukļu sugas (Rhamnaceae). 52. lapas puse mums maca, ka pret augoneem jaeedod „Bibereier“, castoris Orchides, kur pec farma-kognozijas nosaukumeem jateic: „Bibergeil“ (Castoreum). 53. lapas pusē autors runā par slimibu „rozi“, peevezdams tai 25 dažadus no-saukumus vacu tulkojumā un rauga tad ari dažus no teem leetišķi izskaidrot, bet nak pedigi pee parleecinašanās, ka visi vardi taču ne-esot izskaidrojami. Manas domas šinī ziņā butu, ka Latveešu pušlotaji nebut nepazist tik daudz da-žadas rozes, bet tee izdoma tai pašai dažadus brinišķus nosaukumus, kā tas teem leekas but derigs pee pašas arstešanas. Tā peem. 106. lap. pusē, 8. rindā no apakšas, pušamōs vardōs pret bernu krampjeem, minetas 3 dažadas žagatas: melnā, raibā un zaļā. Si peemera deļ taču ne-varam sacit, ka Latveeši pazist pateesibā tadas 3 sugas. 57. lapas pusē, 7. rindā no augšas, peevests ka lidzeklis pret nervu slimibam sakne no „Artemisia vulgaris“ Sevišķi šis saknes sipols esot šīj slimibai derigs. Bet Artemisia vulgaris ir viboksne (vibotne) un šim stadam nav nebut sipola, tā tad latveešu vards bus bijis kaut kadi citads, tikai nepareizi tulkots. 66. lapas pusē, 13. rindā no apakšas, tulkots: „noguldīt māti“ ar „Um die Mutter (Gebärmutter) schlafen zu legen.“

Se nebut nevar noguldit ar „schlafen“ tulkot, tapat ka to nevar darit, kad sakam „naudu noguldit“, jo tas tad butu „das Geld schlafen legen.“ Se ir domats: nolikt istâ, vajadzigâ veetâ.

67. lapas pusê, 19. rindâ no apakşas, sacits, ka pee mazu bernu edinaşanas padarot govs peenu saldaku caur cukura vaj peena cukura peejauskhanu. Peena cukuru tauta nepazist un ta tad to nevar un nezin leetot. Ka tads japeejauce govs peenam, tas ir jaunakâs zinibas panakums un nak no akademiskeem arsteem un nestav tadel ar tautas medicinu nebut sakarâ. Tapat 70. lapas pusê, 15. rindâ no augşas, nepareizi mineta Opija tinktura ka Latveesu tautas medicina. 75. lapas pusê, 15. rindâ no augşas, peevests ka specinoşs lidzeklis „ozola ziles“ kas jemamas no ozola. (Eicheln von Quercus.) Ka tás no ozola jemamas, ir şe leeka pamaciba.

VI. Sestâ daļa. Se tulkoti pec Treulanda un citeem 287 puşamee vardi un burvju formulas dazadām slimibam. Šadas leetas ir ļoti gruti tulkojamas, tadel nav ko brinitees, ka ari se dažas tulkošanas vainas eeradušas. Tā peemeram 86. lapas pusê, 5. rindâ no augşas, „Gruzis“, kas ači eebirst, tulkots ar „Schmutz“, „Cerps“ ar „Erdhügel“ (Hümpel), „Dadžu krums“ ar Dorn-

busch (Distelbusch), „Dadža lapas“ ar Distelblatt (Klettenblatt), „kurvitis uz rokas“ ar „ein Körlein auf der Hand“ (auf dem Arme). 107. lapas pusē, peezimē, autors parmet Treulandam, ka tas partulkojis „melna čuska“ ar „черная свинья“. Bet vaj tik te nebus Treulanda latviskā tekstā drukas kļuda un istenibā varbut jastav: „melna cuka breen pa purvu, vaļa segli mugurā,“ un ne „čuska“, jo ta nebreen, bet leen vaj peld; tā tad Treulanda tulkojums varetu but taču pareizs. Šī nodaļa tanī ziņā nepilniga, ka te nav izleetots pat tas materials, kas jau krats un drukats pee Latveešem. To ari sevišķi parmet autoram Peterburgas univerzitates docents, Pago-dina kgs, kadā rakstiņā, kas zimejas taisni uz šo leetu.

VII. Septitās daļas beigās autors peemin tapat kā sakumā, ka telpas trukuma deļ esot divi mazak svarigus kapiteļus atlaidis nost, bet ja pec teem prasišot, tad citā reizā tos nodrukašot. Ari autors bušot meerā, ja kads aizradišot uz Latv. tautas medicinas materialu trukumeem. Ja Latveešu vardōs un citatōs ronotees kadas drukas kļudas, tad autors atvainojas ar to, ka ne-esot pats ko-rekturu lasijis, tas esot izdarits turpat Vaczemē. Korektura lasita turpat tamdeļ, lai gramatas dru-kašana nenokavetos. Tikai nav laga izprotams, kadeļ tik ļoti leela steigšanās bijuse vajadziga,

ka pat ziniskeem nolukeem nodomatai gramatai nav laika noverst parpratumus un nepareizibas.

Ja savu spreedumu par nupat parrunato gramatu sajemam kopā, tad veenmer jaatzist autora çaklums un labā griba. Sakratee materiali ir deezgan bagati un interesanti. Autors savu gramatu jau ari sauc par materialeem un ne par kaut ko pilnigu, izstradatu un nobeigtu. Seem materialeem pee rokas esot, vares nakotnē Latveešu tautas medicinu izstradat zistematiski, plašaki un ar leelaku kritiku. Seviški no leela svara še ir stingra kritika, jo nedrikst tulit visu to uzjempt par pilnigu un pateesu, ko kaut kads materialu eesutitajs eeteic, ziņo. Tadās leetās jabut atraki skeptikim neka letticigam. Daudz veetās sastopam materialōs tik neizprotami mulķigus, visai reebigus arstešanas lidzekļus, ka pavism jašaubas, vaj tee ari no tautas tapuši zistematiski kā tadi leetoti, vaj varbut veenā un otrā reizā tikai no kada nepratiga cilveka, bet tad tā nav saucama par Latv. tautas medicinu. No tam vajadzeja ļoti sargatees. Kur autors pats krajis materialus, jeb ari no Brivzemneeka krajumeem smelis, tur neveenā veetā nenak preekšā tadas muļķigas leetas.

Tad gribu vel peezimet to, ka pee Latv. tautas medicinas materialu krašanas jarikojas visumazakais tapat, kā Fr. Brivzemneeks to da-

rijis ar saveem materiaelem: Japeezimē pee katra materiala eesutitaja yards un viņa apgabals, kur tas ziņu smelis. Tad ari japeezime pec eespejas, kadā vizē, ar kadam ceremonijam un zem kadeem apstakļeem pate dzeedinašana notikuse. Vaj zaļošanas metode jaunakā laikā celusees, jeb vaj ilgaku laiku zistematiski leetota; vaj varbut ari jau tradicioneli no tevu teveem ka mantojums sajemts. Vaj zaļotajs vireetis jeb seeveete. —

Tā kā Latveešu tautas medicinā sastopami ļoti racioneli, bet to starpā ari pavism irracionali arstešanas lidzekļi un metodes, tad jadoma, ka tas nebus vis celušās veenā un tai pašā laikmetā. Pec augšā apmeram peeminetās materialu krašanas metodes varetu reiz materialus kritizki apstradajot konstatet, kurā laikmetā un apgabalā tapuši leetoti vairak racionelee, kurā irracionelee lidzekļi. Manas domas ir, ka visu racionelaka Latveešu tautas medicina bus bijusi tanī laikmetā, kad Prusu-Leišu-Latveešu tautas atradas patriarchaliskā organizacijā. Kā Pitejs stasta, tad pee Baltijas juras jau 300 g. pr. Kr. bijusi zemkopju tauta, kas aizrada uz eemitneku toreizejo jau deezgan augsto kulturu, un daudz gadu simtenus velak (10., 11. gadu simteni.) stasta kronisti, ka pee Prusu-Leišu-Latveešu preestereem greezušās dāzadas tautas

ka pee paregoṇeem un brinuma daritajeem. Ar tukšu roku nenakdamas, tás bus sanesušas teem zeltu un sudrabu tadā daudzumā, ka Latveešu tautas teikās un dzeesmās vareja eeveestees jedzeeni un kupla rikošanās ar šeem musu tevijai nepeederošeem metaleem. Leelu lomu še bus spelejuse medicina, kuras centrs peejemams viрspreeestera (kriva) majoklis Romovā (Rámová). Ka toreiz Latveešu tautas medicinai vajadzeja but racionelakai par tagadejo, ir saprotams, jo tad tá tapa kopta no sevišķas laužu šķiras, no preestereem, bet tagad tá par gajusi nekontroleta katras rokā, sevišķi seeveešu kartas ipašumā.

